

K některým ustanovením zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

- Předpis
- zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (**ZSÚ**)
 - zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (**SZSÚ**)
 - zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku (**ZPS**)
 - vyhláška ČNB o odborné způsobilosti pro distribuci spotřebitelského úvěru (**vyhláška ČNB o odborné způsobilosti**)

Otázka č. 1

Vztahují se ustanovení nového zákona o spotřebitelském úvěru (ZSÚ) upravující předčasné splacení i na smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona?

- Ustanovení
- **§ 2, § 4, § 5, § 117, § 164, § 167 ZSÚ,**
 - **§ 2, §15 SZSÚ**

Odpověď
(27. 9. 2016)

S účinností od 1. 12. 2016 nahrazuje ZSÚ dosavadní právní úpravu poskytování spotřebitelských úvěrů obsaženou v SZSÚ. Právo spotřebitelů na předčasné splacení spotřebitelského úvěru obsahoval již SZSÚ. V důsledku širšího vymezení spotřebitelského úvěru v ZSÚ (srovnej § 2, § 4 a § 5 ZSÚ oproti § 2 SZSÚ) se však bude toto právo nově vztahovat k většímu okruhu úvěrů, včetně všech spotřebitelských úvěrů na bydlení, které byly z působnosti SZSÚ převážně vyloučeny. Předčasné splacení spotřebitelského úvěru na bydlení, který je vymezen v § 2 odst. 2 ZSÚ, i spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení je upraveno v ustanovení § 117 ZSÚ.

Ustanovení § 117 odst. 1 a 2 ZSÚ stanoví, že spotřebitel je oprávněn spotřebitelský úvěr zcela nebo zčásti splatit kdykoliv po dobu trvání spotřebitelského úvěru. V takovém případě má spotřebitel právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení spotřebitelského úvěru. Pro případ předčasného splacení spotřebitelského úvěru má však věřitel právo na náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu vzniknou v souvislosti s předčasným splacením, s výjimkou případů vyjmenovaných v § 117 odst. 3 ZSÚ, kdy věřitel náhradu nákladů za předčasné splacení požadovat nesmí. V ostatních případech ZSÚ výši náhrady nákladů omezuje.

Úprava předčasného splacení spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení je v ZSÚ podstatě shodná s úpravou v § 15 SZSÚ, v tomto ohledu nedochází k zásadní změně. Předčasné splacení všech spotřebitelských úvěrů na bydlení je umožněno nově a oproti úvěrům jiným než na bydlení je částečně odlišně stanoveno, kdy a v jaké výši může věřitel požadovat náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu vzniknou v souvislosti s předčasným splacením úvěru. U spotřebitelského úvěru na bydlení je dále podle § 117 odst. 6 ZSÚ poskytovatel spotřebitelského úvěru povinen poskytnout spotřebiteli, který mu sdělil svůj úmysl předčasně úvěr splatit, v zákoně uvedené informace za účelem zvážení důsledků předčasného splacení (vyčíslení dlužné částky, údaje o výši náhrady nákladů poskytovatele a informace o dalších důsledcích předčasného splacení pro spotřebitele).

Předčasné splacení **spotřebitelských úvěrů na bydlení** sjednaných přede dnem nabytí účinnosti ZSÚ, ať již se na ně vztahuje SZSÚ, nebo ne, se bude na základě § 167 ZSÚ řídit shora uvedeným ustanovením § 117 ZSÚ, a to:

- a. ode dne nabytí účinnosti ZSÚ v případě smluv o spotřebitelském úvěru na bydlení s variabilní zápůjční úrokovou sazbou,
- b. po refixaci zápůjční úrokové sazby, která nastane za účinnosti ZSÚ (tedy ode dne, kdy po dni nabytí účinnosti ZSÚ započalo běžet nové období, pro které byla stanovena pevná zápůjční úroková sazba) v případě smluv

o spotřebitelském úvěru na bydlení s pevnou zápůjční úrokovou sazbou, která je vymezena v § 3 odst. 2 písm. g) ZSÚ.

Pokud půjde o spotřebitelský úvěr na bydlení s pevnou zápůjční úrokovou sazbou, který spadl do působnosti SZSÚ (například některé americké hypotéky či některé úvěry ze stavebního spoření), budou se pravidla předčasného splacení takového úvěru do té doby řídit SZSÚ. Předčasné splacení spotřebitelského úvěru na bydlení s pevnou zápůjční úrokovou sazbou, na který se SZSÚ nevztahoval, bude do té doby možné jen v případech a za podmínek stanovených danou úvěrovou smlouvou.

Předčasné splacení **spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení**, které byly sjednány za účinnosti SZSÚ a spadaly do jeho působnosti, se bude nadále řídit tímto předpisem, konkrétně § 15 SZSÚ, neboť nestanoví-li ZSÚ jinak, řídí se podle § 164 ZSÚ práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti ZSÚ dosavadními právními předpisy. Jak je však uvedeno výše, úprava v obou předpisech je v podstatě totožná.

Předčasné splacení úvěrů jiných než na bydlení, které byly uzavřeny za účinnosti SZSÚ a byly vyjmuty z jeho působnosti (např. úvěry s celkovou výší nižší než 5 000 Kč nebo vyšší než 1 880 000 Kč), ale zároveň nesplňujících definici spotřebitelského úvěru na bydlení podle ZSÚ, bude možné pouze v případě, stanoví-li tak příslušná smlouva o úvěru. Zákonná úprava podmínek předčasného splacení obsažená v SZSÚ ani ZSÚ se na takové úvěry nevztahuje.

Ustanovení § 164 věta druhá ZSÚ však umožňuje stranám smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem účinnosti ZSÚ ujednat si, že se jejich práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy budou řídit ZSÚ ode dne nabytí jeho účinnosti. Pokud strany této možnosti využijí, předčasné splacení takového úvěru se bude řídit pravidly uvedenými v ZSÚ od 1. 12. 2016, a to bez ohledu na to, o jaký typ spotřebitelského úvěru se jedná a zda úvěr spadl do působnosti SZSÚ.

Otázka č. 2

Kdo může poskytovat a zprostředkovávat spotřebitelské úvěry dle ZSÚ? Zaniká možnost poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelské úvěry na základě živnostenského oprávnění již dnem nabytí účinnosti ZSÚ?

Ustanovení

- § 7, § 8, § 10, § 18, § 29, § 39, § 169 - 171, § 174 ZSÚ

Odpověď
(27. 9. 2016)

ZSÚ přináší změny ve vymezení osob, které mohou poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr. Poskytovat a zprostředkovávat spotřebitelský úvěr (jak byl vymezen v SZSÚ) bylo za účinnosti SZSÚ možné mimo jiné na základě vázané živnosti „poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ a k poskytování a zprostředkování úvěrů, na které se SZSÚ nevztahoval, postačovala živnost volná. Namísto uvedených živností je podle nové úpravy v ZSÚ rozhodující udělení oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele nebo samostatného zprostředkovatele spotřebitelského úvěru Českou národní bankou, resp. u vázaných zástupců a zprostředkovatelů vázaného spotřebitelského úvěru zápis do registru vedeného ČNB. ZSÚ stanovuje podmínky pro udělení oprávnění (resp. zápis do registru) pro nebankovního poskytovatele a jednotlivé typy zprostředkovatelů samostatně, a to v ustanoveních § 10, § 18, § 29 a § 39 ZSÚ. V důsledku širšího vymezení spotřebitelského úvěru v ZSÚ oproti předchozí úpravě v SZSÚ budou tyto podmínky muset splnit i některé subjekty, kterým postačovala k poskytování úvěrů doposud volná živnost. Ustanovení § 7 ZSÚ dále vyjmenovává osoby, které mohou poskytovat spotřebitelský úvěr na základě povolení získaného podle jiného zákona (zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, nebo zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku). I tyto osoby jsou povinny se při poskytování spotřebitelského úvěru řídit

ZSÚ a musí také splňovat požadavky na výkon činnosti, na které odkazuje § 8 odst. 3 ZSÚ, a skrze § 8 odst. 2 ZSÚ také personální předpoklady k provozování činnosti upravené v části páté ZSÚ (odborná způsobilost a důvěryhodnost). ČNB dále na tomto místě odkazuje na odpověď na otázku č. 5 k rozsahu oprávnění institucí upravených v zákoně o platebním styku poskytovat spotřebitelské úvěry.

Oprávnění poskytovat nebo zprostředkovávat úvěry na základě shora zmíněných živnostenských oprávnění dnem nabytí účinnosti ZSÚ nezaniká. Zákon upravuje přechodné období po dni nabytí účinnosti ZSÚ, po které mohou v poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů pokračovat držitelé výše uvedených živnostenských oprávnění, a to ve stejném rozsahu, jako za účinnosti SZSÚ. Stanovení určitého přechodného období je potřebné i z toho pohledu, že dříve než po dni nabytí účinnosti ZSÚ ČNB nemůže přijímat žádosti o udělení oprávnění, rozhodovat o nich, ani provádět zápisy do registru.

Na základě výše zmíněných živnostenských oprávnění tedy bude možné poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelské úvěry na bydlení i úvěry jiné než na bydlení (jak jsou rozlišovány v terminologii ZSÚ) po dni nabytí účinnosti ZSÚ ještě po přechodnou dobu určenou ustanoveními § 169 – 171 a § 174 ZSÚ, konkrétně do doby než ČNB:

- a. rozhodne (pozitivně či zamítavě) o žádosti o udělení oprávnění k činnosti některé z osob uvedených v § 7 ZSÚ (nebankovního poskytovatele nebo osoby oprávněné poskytovat spotřebitelské úvěry na základě jiného zákona) nebo samostatného zprostředkovatele nebo
- b. provede na základě oznámení zastoupeného zápis osoby jako vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru do registru (zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru nepřichází v úvahu v případě úvěrů na bydlení) nebo oznámí zastoupenému, že zápis nebyl proveden.

Podmínkou pro využití možnosti pokračovat v poskytování nebo zprostředkování spotřebitelských úvěrů ještě po přechodné období po dni nabytí účinnosti ZSÚ na základě živnostenského oprávnění je podání některé z výše uvedených žádostí nebo oznámení do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti ZSÚ. Marným uplynutím této lhůty oprávnění poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelské úvěry na základě živnostenského oprávnění rovněž zaniká.

ČNB rozhodne o žádosti o udělení oprávnění k činnosti některé z osob uvedených v § 7 ZSÚ či samostatného zprostředkovatele nebo zapíše vázaného zprostředkovatele nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru do registru nebo informuje jejich zastoupeného o neprovedení zápisu do 15 měsíců od přijetí žádosti či oznámení. Pouze v případě žádosti o zprostředkování spotřebitelských úvěrů na bydlení je lhůta pro rozhodnutí stanovena do 21. 3. 2017.

Otázka č. 3

Od jakého okamžiku se musí poskytovatel a zprostředkovatel spotřebitelského úvěru řídit ZSÚ?

Ustanovení

- **§ 7, § 8, § 10, § 18, § 23, § 164, § 169 – 171 ZSÚ**

Odpověď
(27. 9. 2016)

ZSÚ nabývá účinnosti dne 1. 12. 2016. Od tohoto data jsou poskytovatelé (uvedení v § 7 ZSÚ) i zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru (uvedení v § 16 ZSÚ) povinni postupovat při poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů klientům v souladu s ustanoveními ZSÚ, nestanoví-li přechodná ustanovení jinak. Přechodná ustanovení vedle poskytnutí možnosti po přechodné období po nabytí účinnosti ZSÚ pokračovat v poskytování nebo zprostředkování spotřebitelských úvěrů na základě živnostenského oprávnění, které se věnuje odpověď č. 2, také v § 169 – 171 ZSÚ odkládají povinnost řídit se § 8 a § 23 ZSÚ o nejvýše 3 měsíce, a to osobám, které byly přede dnem nabytí účinností ZSÚ oprávněny poskytovat

nebo zprostředkovávat spotřebitelské úvěry. Výjimkou je požadavek na odbornou způsobilost osob, pomocí nichž je spotřebitelský úvěr poskytován nebo zprostředkováván a u nichž je přechodné období stanoveno odlišně. Přechodným ustanovením souvisejícím s požadavkem na odbornou způsobilost těchto osob podle § 8 odst. 2 a § 23 odst. 2 ZSÚ i samotných nebankovních poskytovatelů a samostatných zprostředkovatelů podle § 10 a § 18 ZSÚ se věnuje odpověď na otázku č. 4.

Práva a povinnosti ze smluv o spotřebitelském úvěru uzavřených počínaje 1. 12. 2016 se řídí ZSÚ. Smlouvy uzavřené před tímto datem se budou na základě § 164 ZSÚ nadále řídit dosavadními právními předpisy, tedy SZSÚ v případě úvěrů spadajících do jeho působnosti. Přechodná ustanovení ZSÚ nicméně stanovují, že vybraná ustanovení nové úpravy (ustanovení o posouzení úvěruschopnosti při významném navýšení celkové výše úvěru, úprava předčasného splacení a postupu při prodlení spotřebitele a některé informační povinnosti) se mají aplikovat i na smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti ZSÚ. Ustanovení § 164 věta druhá ZSÚ pak umožňuje stranám takových smluv ujednat si, že práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy se řídí ZSÚ ode dne nabytí jeho účinnosti zcela.

Otázka č. 4

Jak je možné prokázat odbornou způsobilost do doby, než bude možné absolvovat odbornou zkoušku zaměřenou na prokázání odborných znalostí a dovedností? Je přístupný seznam osob akreditovaných k pořádání odborných zkoušek? Je stanoveno přechodné období pro předložení povinného maturitního vysvědčení?

Ustanovení

- § 8, § 10, § 18, § 23, § 60 – 62, § 69, § 169-171, § 176 ZSÚ

Odpověď
(27. 9. 2016)

Odborná způsobilost je jednou z podmínek udělení oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru (§ 10 odst. 1 písm. d) ZSÚ) a samostatného zprostředkovatele spotřebitelského úvěru (§ 18 odst. 1 písm. c) ZSÚ). Podle § 8 odst. 2 ZSÚ podmínky odborné způsobilosti musí splňovat také každý pracovník (vymezený v § 3 odst. 1 písm. h) ZSÚ), vázaný zástupce a jeho pracovník nebo zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru a jeho pracovník zastupující poskytovatele spotřebitelského úvěru, a podle § 23 ZSÚ také každý pracovník a vázaný zástupce a jeho pracovník zastupující samostatného zprostředkovatele, případně samostatný zprostředkovatel sám, je-li fyzickou osobou.

Splnění podmínky odborné způsobilosti bude nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru a samostatný zprostředkovatel dokládat ČNB při podání žádosti o udělení oprávnění k činnosti. Všichni poskytovatelé spotřebitelských úvěrů (nejenom nebankovní) a samostatní zprostředkovatelé by měli být průběžně schopni prokázat, že vykonávají činnost v souladu s § 8 resp. § 23 ZSÚ.

Odbornou způsobilostí se podle § 60 odst. 1 ZSÚ rozumí získání všeobecných znalostí, které budou prokazovány vysvědčením o maturitní zkoušce nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání, a odborných znalostí a dovedností nezbytných pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského, které budou dokládány osvědčením o úspěšném vykonání odborné zkoušky. Ta má být podle ZSÚ pořádána pro skupiny odbornosti poskytování a zprostředkování úvěrů na bydlení, úvěrů jiných než na bydlení a vázaných spotřebitelských úvěrů. Rozsah znalostí stanovuje obecně § 60 ZSÚ a blíže ho bude specifikovat spolu s dalšími požadavky na průběh zkoušky vyhláška ČNB o odbornosti. Ve spolupráci s Ministerstvem financí vypracuje ČNB zkouškové otázky, které budou přístupné veřejnosti. Odborné zkoušky pořádají akreditované osoby (nikoli ČNB), kterým ČNB udělí oprávnění k jejich pořádání. Seznam akreditovaných osob zveřejní ČNB na svých internetových stránkách. Žádost o udělení akreditace je možné

podat až po datu účinnosti ZSÚ.

Přechodná ustanovení ZSÚ stanovují časově omezené období, po které se odkládá povinnost poskytovatelů a samostatných zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru splňovat podmínku odborné způsobilosti podle § 8 odst. 2 resp. § 23 odst. 2 ZSÚ. Požadavek na plnění podmínek odborné způsobilosti je třeba splnit následujícím způsobem:

- a. do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti ZSÚ (§ 169 odst. 3, resp. § 170 odst. 3 ZSÚ) pro osoby, které byly přede dnem nabytí účinnosti ZSÚ oprávněny poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení,
- b. do 21. března 2017 (§ 169 odst. 5, resp. § 171 odst. 5 ZSÚ) pro osoby, které byly před 20. březnem 2014 oprávněny poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelské úvěry na bydlení.

V případě osob poskytujících nebo zprostředkovávajících jak úvěry na bydlení, tak úvěry jiné než na bydlení se aplikace výše uvedených výjimek posuzuje s ohledem na to, o jaký typ úvěru se jedná.

Poskytovatelé a zprostředkovatelé, na které se žádná z výše uvedených výjimek nevztahuje, musejí splňovat podmínky odborné způsobilosti již ode dne nabytí účinnosti ZSÚ.

ZSÚ nicméně souhrnně pro všechny osoby stanovuje v § 176 ZSÚ možnost po omezenou dobu prokázat odbornou způsobilost jinak než výše uvedeným způsobem. Doložit všeobecné znalosti vysvědčením o maturitní zkoušce nebo dokladem o vyšším vzdělání bude možné do 42 měsíců ode dne nabytí účinnosti ZSÚ. Fyzické osoby, které ke dni nabytí účinnosti ZSÚ nepřetržitě alespoň po dobu 3 let poskytovaly nebo zprostředkovaly spotřebitelský úvěr nebo se jako pracovníci osoby oprávněné poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr přímo podílely na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebo byly za poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru zodpovědné (§ 176 odst. 3 ZSÚ), pak nebudou povinny prokazovat složení maturitní zkoušky vůbec. Pokud jde o odborné znalosti a dovednosti, u nich ZSÚ v § 176 odst. 1 stanovuje přechodné období 24 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, po které bude možné doklad o složení odborné zkoušky nahradit čestným prohlášením. Toto ustanovení reaguje částečně na fakt, že akreditaci k pořádání odborných zkoušek bude možné získat až po dni nabytí účinnosti zákona a první zkoušky odbornosti budou proto pořádány až s určitou časovou prodlevou ode dne nabytí účinnosti ZSÚ. Předmětné čestné prohlášení je možné využít jak při prokazování odborné způsobilosti při podání žádosti o udělení oprávnění podle § 10 a § 18 ZSÚ, tak při prokázání plnění povinností podle § 8 a § 23 ZSÚ.

Otázka č. 5

V jakém rozsahu mohou platební instituce, zahraniční platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu poskytovat spotřebitelské úvěry na základě oprávnění získaného podle ZPS? Mění se v souvislosti s přijetím ZSÚ nějakým způsobem požadavky na tyto instituce?

Ustanovení

- § 7 ZSÚ
- § 8, § 31, § 36, § 46, § 52n, § 53 ZPS

Odpověď
(27. 9. 2016)

Platební instituce budou moci v souladu podle § 7 písm. c) ZSÚ spotřebitelům poskytovat na základě povolení k činnosti platební instituce jen ty úvěry, které souvisejí s poskytováním platebních služeb, tedy ty, které jsou vymezeny v § 8 odst. 3 ZPS. Toto omezení se na základě § 31 resp. § 36 ZPS vztahuje i na zahraniční platební instituce a poskytovatele platebních služeb malého rozsahu.

Obdobně je rozsah spotřebitelských úvěrů, které bude možné ode dne nabytí účinnosti ZSÚ poskytovat jen na základě příslušného povolení podle ZPS omezen pro instituce elektronických peněz (viz § 46 odst. 2 a 3 ZPS). Toto omezení se na základě § 52n resp. § 53 ZPS vztahuje i na zahraniční instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu.

Jiné spotřebitelské úvěry, které nesouvisejí s poskytováním platební služby, mohou shora uvedené subjekty poskytovat jen na základě oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru.

Zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, dochází k doplnění ZPS o nové požadavky na poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, kteří chtějí poskytovat spotřebitelské úvěry související s poskytováním platebních služeb. Registrace těchto osob se musí vztahovat na poskytování spotřebitelského úvěru, přičemž rozšířit registraci o tuto činnost je možné u žadatele, který:

- je evropskou společností, akciovou společností nebo společností s ručením omezeným a
- má počáteční kapitál, jehož původ je průhledný a nezávadný, alespoň ve výši 20 000 000 Kč.

Na poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, jejichž registrace se vztahuje na poskytování spotřebitelského úvěru, se vztahují obdobně ustanovení § 14 ZSÚ o kapitálu nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru. Nedodržení některého z požadavků týkajících se kapitálu podle § 14 ZSÚ je pak správním deliktem podle ZPS.

Skutečnost, zda se registrace poskytovatele platebních služeb malého rozsahu nebo vydavatele elektronických peněz malého rozsahu vztahuje na poskytování spotřebitelského úvěru souvisejícího s poskytováním platebních služeb, se zapisuje do příslušných registrů, které na základě § 136 ZPS vede ČNB.

Poskytovatel platebních služeb malého rozsahu a vydavatel elektronických peněz malého rozsahu mohou na základě dosavadního oprávnění poskytovat spotřebitelský úvěr po dobu 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona č. 258/2016 Sb., která je stanovena k 1. 12. 2016. Podají-li v této lhůtě žádost o rozšíření registrace o poskytování spotřebitelského úvěru, mohou poskytovat spotřebitelský úvěr do doby, než ČNB rozhodne o jejich žádosti.

Otázka č. 6

Je zprostředkovatel povinen doložit orgánu dohledu (v rámci případné kontroly), že povinnost spočívající v poskytnutí předmluvních informací spotřebiteli splnil poskytovatel úvěru?

Ustanovení

- **§ 94 odst. 4 ZSÚ**

Odpověď
(25. 10. 2016)

§ 94 odst. 4 ZSÚ zakládá právní domněnku, která stanoví, že splní-li povinnost poskytnout informace a náležitě vysvětlení poskytovatel, platí, že tuto povinnost splnil i zprostředkovatel. Pokud bude chtít zprostředkovatel využít toto ustanovení ve svůj prospěch jako odůvodnění toho, proč sám nemusel předmětnou povinnost plnit, měl by být schopen náležitě doložit skutečnost, že uvedená povinnost byla splněna poskytovatelem.

Otázka č. 7

V jakých případech je nutné uzavřít smlouvu o zprostředkování spotřebitelského úvěru se spotřebitelem v písemné formě?

Ustanovení

- § 125 - 127 ZSÚ

Odpověď
(25. 10. 2016)

Smlouva o zprostředkování spotřebitelského úvěru, ať již jde o smlouvu příkazní, smlouvu o zprostředkování nebo o jiný smluvní typ či o smlouvu nepojmenovanou, vyžaduje podle § 125 ZSÚ písemnou formu v případě, má-li ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru vyplývat pro spotřebitele určitá povinnost. V písemné smlouvě musejí být obsaženy jasným, výstižným a zřetelným způsobem informace uvedené v § 127 ZSÚ.

Povinností, která ve smyslu § 125 ZSÚ může spotřebiteli vyplývat ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru, je typicky povinnost spotřebitele hradit zprostředkovateli spotřebitelského úvěru odměnu za poskytované služby. Povinností v § 125 ZSÚ naopak není míněna povinnost, která spotřebiteli vyplývá již ze samotného ZSÚ, např. povinnost spotřebitele poskytnout zprostředkovateli na základě jeho požadavku úplné a pravdivé informace potřebné k posouzení úvěruschopnosti. Pokud by však nedodání určitých dokumentů spotřebitelem mělo být podle smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru sankcionováno, písemná forma je vyžadována.

Je-li vyžadována písemná forma smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru, je zprostředkovatel zároveň povinen neprodleně po jejím uzavření poskytnout spotřebiteli jedno vyhotovení smlouvy v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat. Neposkytnutí informací podle § 127 ZSÚ spotřebiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat v případech, je-li podle § 125 ZSÚ vyžadováno, má podle § 131 ZSÚ za následek prodloužení lhůty pro odstoupení od smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru. Lhůta neskončí dříve než 14 dnů poté, kdy zprostředkovatel poskytl v listinné podobě nebo na trvalém nosiči dat spotřebiteli chybějící informace.

Otázka č. 8

Podle ZSÚ mají být informace týkající se zprostředkovatele, předmluvní informace a návrh textu smlouvy poskytnuty spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy. Jaká doba je považována za dostatečný předstih?

Ustanovení

- § 93, § 100, § 105 ZSÚ

Odpověď
(25. 10. 2016)

S dostatečným předstihem před zprostředkováním spotřebitelského úvěru má spotřebitel obdržet informace týkající se zprostředkovatele uvedené v § 93 ZSÚ. Na základě § 100 odst. 1 písm. b) ZSÚ má spotřebitel s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo předtím, než učiní závazný návrh na uzavření takové smlouvy, obdržet předmluvní informace uvedené v § 95 - 98 ZSÚ a na základě § 105 odst. 2 ZSÚ také návrh smluvních podmínek, které mají být obsahem smlouvy o spotřebitelském úvěru, v podobě návrhu textu smlouvy. ZSÚ přitom nespecifikuje, kdy jsou informace či smluvní podmínky poskytnuty s dostatečným předstihem.

Smyslem shora uvedených informačních povinností je posílení právní jistoty spotřebitelů. Spotřebitelům má být umožněno předem se reálně seznámit s parametry produktu a s právy a povinnostmi vyplývajícími jim ze smluvního vztahu. Měli by mít možnost zvážit přínosy daného produktu a učinit informované a kvalifikované rozhodnutí o tom, zda odpovídá jejich potřebám a finanční situaci. Pro informované rozhodování spotřebitelů jsou vedle informací týkajících se samotných podmínek úvěru zásadní i informace o roli zprostředkovatele v procesu uzavírání smlouvy.

Doba „s dostatečným předstihem“ musí být posuzována vždy v závislosti na okolnostech konkrétního obchodního případu, zejména s ohledem na složitost produktu, množství parametrů a rozsah sdělovaných informací. Dostatečným předstihem je vždy taková doba, ve které se spotřebitel může s poskytovanými

informacemi či smluvními podmínkami řádně a beze spěchu seznámit, případně tyto porovnat s informacemi či smluvními podmínkami u jiných produktů. V zásadě není vyloučeno, aby se v některých případech jednalo o relativně krátkou dobu včetně uzavření smlouvy na prvním jednání poskytovatele nebo zprostředkovatele se spotřebitelem. Z okolností jiných případů však může vyplývat, že se musí jednat o delší dobu, aby byla podmínka poskytnutí informací či smluvních podmínek s dostatečným předstihem splněna. Je přitom nutné vzít v úvahu, že umožnění srovnávání nabídek různých produktů od různých poskytovatelů je jedním z cílů evropské právní úpravy, který se odráží také ve sjednocené podobě předmluvních informací. Poskytovatel nebo zprostředkovatel tak musí vždy zajistit, aby spotřebitel měl reálně k dispozici dostatečný časový prostor pro seznámení se s informacemi či smluvními podmínkami a pro jejich srovnání s konkurenčními nabídkami. Spotřebiteli proto nesmí být bráněno ve využití tohoto časového prostoru, nesmí na něj být vyvíjen žádný tlak, ani nesmí být jakkoli pobízen, aby tento prostor nevyužil. Naopak poskytovatel i zprostředkovatel by v rámci své povinnosti provozovat svou činnost s odbornou péčí měli vždy vést spotřebitele k tomu, aby se se všemi poskytnutými informacemi či smluvními podmínkami dostatečně seznámili.

Otázka č. 9

Je-li samostatný zprostředkovatel zastoupen při zprostředkování spotřebitelského úvěru vázaným zástupcem, o které z těchto osob má být spotřebitel informován v rámci předmluvních informací týkajících se zprostředkovatele, ve formuláři pro standardní informace o spotřebitelském úvěru a v evropském standardizovaném informačním přehledu?

Ustanovení

- § 76, § 93 – 95, § 99 ZSÚ, přílohy č. 2 a č. 4 k ZSÚ

Odpověď
(25. 10. 2016)

V případě, je-li poskytovatel spotřebitelského úvěru zastoupen vázaným zástupcem, je vázaný zástupce nesporně zprostředkovatelem ve smyslu:

- § 93 ZSÚ,
- formuláře pro standardní informace o spotřebitelském úvěru obsaženého v příloze č. 2 k ZSÚ, který má být spotřebitelům poskytnut na základě § 95 odst. 1 a § 99 odst. 1 ZSÚ, a
- evropského standardizovaného informačního přehledu (ESIP), který je obsažen v příloze č. 4 k ZSÚ a má být spotřebitelům poskytnut na základě § 95 odst. 2 a § 99 odst. 2 ZSÚ.

Formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru, přehled informací o zprostředkovateli podle § 93 ZSÚ a ESIP budou v takovém případě obsahovat informace o vázaném zástupci. V případě spotřebitelského úvěru na bydlení budou ESIP a informace o zprostředkovateli podle § 93 ZSÚ obsahovat navíc i informaci o odměně vázaného zástupce, kterou mu hradí poskytovatel spotřebitelského úvěru. Zastupuje-li při jednání se spotřebitelem poskytovatele nikoli jeho vázaný zástupce, ale samostatný zprostředkovatel, budou se uvedené informace týkat tohoto samostatného zprostředkovatele.

Avšak v případě, jedná-li se spotřebitelem samostatný zprostředkovatel zastupující poskytovatele spotřebitelského úvěru prostřednictvím svého vázaného zástupce, vzniká otázka, jaká osoba má být identifikována ve výše uvedených předmluvních informacích jako zprostředkovatel.

V souladu s termíny používanými ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnice 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 109/2010 („MCD“) se zprostředkovatelem v ESIPu míní v případě víceúrovňového uspořádání distribuce samostatný zprostředkovatel a nikoliv jeho vázaný zástupce. ESIP požaduje uvádění informace o zprostředkovateli, kterým je samostatný zprostředkovatel, vždy bez ohledu na to, zda jedná sám, či prostřednictvím vázaného zástupce. Vázaný zástupce samostatného

zprostředkovatele v ESIP tedy uváděn být nemusí, tím spíše pak nemusí být uváděna jemu vyplácená odměna.

Obdobně ve formuláři pro standardní informace o spotřebitelském úvěru obsaženém v příloze č. 2 k ZSÚ se zprostředkovatelem v případě tohoto vícestupňového zastoupení rozumí samostatný zprostředkovatel.

Informační povinnost podle § 93 ZSÚ bude v případě vícestupňového uspořádání distribuce spotřebitelských úvěrů splněna tehdy, budou-li spotřebiteli poskytnuty informace o vázaném zástupci a podle § 93 odst. 1 písm. b) ZSÚ požadované informace o jeho zastoupeném, tedy o samostatném zprostředkovateli, a to včetně odměny samostatného zprostředkovatele. Oproti tomu odměna vázaného zástupce uváděna podle § 93 odst. 1 písm. f) ZSÚ být nemusí, neboť ten hovoří o výši odměny hrazené poskytovatelem, případně třetí osobou, kterou, i s přihlédnutím k pokynům k vyplnění ESIPu, na který toto ustanovení odkazuje, není míněn samostatný zprostředkovatel vyplácející odměnu svému vázanému zástupci.

Podle ustanovení § 76 odst. 2 ZSÚ „*Poskytovatel a zprostředkovatel jedná tak, aby bylo spotřebiteli zřejmé, zda jde o poskytovatele, samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru; u vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru musí být z jeho jednání zřejmá osoba zastoupeného.*“ Spotřebiteli by tedy mělo být vždy zřejmé, v jaké roli osoba s ním jednající vystupuje, případně koho zastupuje. Povinnost identifikace osoby, která se spotřebitelem bezprostředně jedná, lze v ZSÚ dovodit také z povinnosti zavést a udržovat funkční systém vyřizování stížností, stanovené pro nebankovní poskytovatele úvěru v § 15 ZSÚ a pro samostatné zprostředkovatele v § 25 ZSÚ (pro banky pak taková povinnost vyplývá z § 11 odst. 9 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů).

Otázka č. 10

V informacích týkajících se zprostředkovatele poskytovaných spotřebitelům na základě § 93 ZSÚ v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru na bydlení i v evropském standardizovaném informačním přehledu (ESIP) je třeba uvést odměnu zprostředkovatele placenou poskytovatelem spotřebitelského úvěru. Je třeba odměnu vyčíslit přesnou částkou, nebo je možné uvést jen způsob jejího výpočtu?

Ustanovení

- § 93, 95, 99 ZSÚ, příloha č. 4 k ZSÚ

Odpověď
(25. 10. 2016)

Podle § 93 odst. 1 písm. f) má být spotřebitel informován o výši odměny nebo pobídky, kterou má poskytovatel nebo třetí osoba zprostředkovateli zaplatit za služby v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru na bydlení. Není-li tato výše doposud známa, informuje zprostředkovatel spotřebitele o tom, že bude skutečná částka později uvedena v předsmulvních informacích podle § 94 ZSÚ, tedy v ESIPu.

Výši odměny se rozumí přesné vyčíslení částky, kterou má poskytovatel úvěru zprostředkovateli v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru na bydlení uhradit. Vyjádření pouhého způsobu výpočtu odměny, např. uvedení procenta z výše zprostředkovaného úvěru, je možné v případě předsmulvních informací týkajících se zprostředkovatele (§ 93 odst. 1 písm. f) ZSÚ). V takovém případě ale musí být konkrétní výše odměny následně uvedena v ESIPu.

Kontaktní
osoba:
Datum

David Vyhnálek, david.vyhnalek@cnb.cz

27. 9. 2016 (otázky č. 1-5), 25. 10. 2016 (otázky č. 6-10)